

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Caput XXV

urn:nbn:de:bsz:31-97032

CAPUT XXV.

DE GEMMIS IN CORPORIBUS
animalium repertis.

ARTICULUS I.

De Draconite, Chelonia, Aleſtorio & Rubetarum lapidibus.

Pures sunt quæ in animalium reperiuntur corporibus gemmæ, quasdam tantum apponam: Omnes enim recensere, Synoptici laboris non est. *Draconites*, sive *Dracontia* è cerebro fit *Draconum*; sed nisi viventibus abscisso, nunquam gemmescit, invidia animalis mori se sentientis. Igitur dormientibus amputant. *Sotacus* qui visam eam gemmam sibi apud regem scripsit, bigis vehi quærentes tradit, & viso Dracone spargere somnifica medicamenta; atque ita præcidere. *Plinius l. 37. cap. 10.* Esse autem candore translucido, nec postea potiri, aut artem admittere. *Cinedia* inveniuntur in cerebro piscis ejusdem nominis, candidæ & oblongæ, eventusque mirandæ, si modò est fides; præſagire eas habitum maris nubilo colore aut tranquillitate. *Chelonia* oculus est *Indicæ* testudinis, potentissimæ *Magorum* mendacis. Melle enim colluto impositam linguæ, futurorum divinationem præſtare promittunt: *quintadecima Luna* & *ſilente*, tota die: decreſcente verò ante *Solis* ortum; cæteris diebus à *prima* in *ſextam* horam. Cæterum de *Draconis* gemma scribit & *Philostrotus*, illique id adſcribere videtur, quod *Gygis* præstitisse annulus dicitur. *Rhodig. cap. 11. lib. 6. Antiq. Leſbionum.* *Aleſtorius* ex cristalli galli excinditur ventriculo, tenui membrana, aut pellicula inclusus, quarto à quo in *ſpadonem* & *Eunuchum* deſcivit anſo. *Lemn. de Oscult.* Forſan ex ſeminis vi caloris innati concrevit excremento, ſicut lac in *mammillis* lapideſcit. Conciliat vitis favorem, & in *geniali* robustos facit thoro. *Rubeta* profertur lapidem,

pidem, ipsarum in illo nonnunquam imago. Non nisi autem annosis concrefcere solet. *Libav. lib. 3. singul.* Asservatus in familia Lemniana, magnitudine nucem avellanam superans. *Lemnius de Occult. l. 2. cap. 30.* Tumores à bestiis venenatis illatas, crebro discutere attritu, compertum est. De lapide *Busonio* dicto *Gratteriano*, pondere librarum medicinalium quinque & unciarum trium, minus didtachma, annales scribunt *Suevici. Crusius Annal. Suevic. lib. 12. p. 3. cap. 37.* Res se sic habet. Anno post natam Domini nostri Iesu Christi ex virgine matre Dei Maria natiuitatem 1473. post Diui Iohannis vicesimo septimo Iunii, *Berchtholdus Gratterus* tunc temporis *Hopstachii* habitans. postmeridianis horis, in syluam ibat, quam vallem vocant *Dipachianam*, ad cadendas perticas pro circulis vinculisque doliorum. Eo in loco audiebat sibilum strepitumque magnum iuxta rivum in ea valle, cumque procul quid rei esset, contempleretur, incredibilem variorum serpentum, viperarum & rubetarum inusitata magnitudinis conspiciet cumulum, una caterva variis implicitorum. Quantum ipse conjectura poterat consequi: Cupæ lotoria majoris amplitudinem implere poterat multitudo. Ipse vero perterrefactus non audebat propius figere pedem; locum tamen notabat ramo deciso defixoque in confinibus. Eo die bis reversus lustravit collegium istud serpentinum, deprehenditque tandem pene omnes adhuc una commorantes cumulatim. Quocirca relicto illi domum se recipiebat re clam habita usque ad diem tertium, quo in syluam rediens cognoscebat dilapsam illam lernam, & nihil bestiarum residuum præter busonem interentum, & anguem in humore glutinoso, albo, crassoque instar spermatu ranini splendente, & in vicinia ejus lapidem istum *Busonium*, quem arreptum detersumque secum reportabat domum, & reservabat spe cuiusdam ex eo utilitatis. Postquam autem (fere ante centum annos) iste *Gratterus* in oppidum migravit, lapis salubriter hominibus pecudibusque admovebatur, uti sequitur. Servatur *Busonius* a majore natu domus *Gratteriana*, neque facile accommodato datur,

nisi pignore quinquaginta aut centum florenorum, praesertim exterius. Inter plurimas virtutes praedicatur eximiam vim obtinere ad tumores malignos, venenatos, biliososque & Erysipelatodes, apostemata item, & bubones, praesertim pecori fascinato prodest. Solent illum in sacculo calefacere, & nudum applicare affricareque loco affecto. Conferre ajunt adversus sagarum incantamenta, maxime laetis puerperis & infantibus fascino. Vi primum accommodatur excantatu, multis sudat guttis. Admouetur etiam peste laborantibus ad cor roborandum. Extrahit idem venenum ex corde & carbunculis anthracibusque pestilentissimis. Consumit, dissipat, emollit duritias, tumores, varices, &c.

ARTICULUS II.

De Chelidonio, lapidibus Astacorum, Limacis
& Bezoar.

Chelidonium ac si ab hirundinibus desumatur dicitur est: formatur tamen ex fulvi coloris laspide. Dextro alligatus brachio contra phantasticas ex ruelancholica illusionis cogitationes valet, Lunaticos & insanos sanat, inque oculorum peculiarem vim habet affectus. *Plater.* In capite etiam Astacorum fluviatilium lapilli resident acerimo immerfi aceto, motum habere deprehenduntur. *Quercet. in diat. s. 3. cap. 7.* Pulvere illorum ad drachmam semi cum vino albo, renum feliciter conteruntur calculi. *Henri. à Bra. de Calc. Lapis Limacius* linguae subditus, miram in cienda saliva obtinet facultatem. Vdam efficit linguam, & humorem fluitantem, sicimque ad calorem reprimat. Alligatus, dentitioni confert infantium. *Plin. l. 30. cap. 5.* Lapidem coluber aquaticus insuppositam ejicit aquam vomitu, funis si caudae alligatus fuerit. *Holler. l. 1. de morb. inter cap. 39.* Hic tantatum in absumenta aqua virium, ut statim absumat eandem. Ventri igitur hydropici appressus; aquam in totum consumit paulatim. *Plater. l. de vita.* Lapis Bezoar in hitci & caprae potius

tius ejuſdem Indicæ montanæ nascitur ventriculo, Sennert. l. 5. Epitom. ſcient. Natural. cap. 4. Corticatum autem quid, inquit, Sennertus, & ut ſic dicam camelatum generatur ex parvo initio, quod ſæpe palea eſt, cui humor quidam adhæreſcit & agglutinatur, & hinc ex multis quaſi laminis lapis iſte coagmentatur, major in ſeniore, minor in juniore capra; omneſque laminæ tam internæ quam externæ læves ſunt & ſplendentes. Rariſ experimento edoctus contra omnia eum commendat venena. Non modò hauſtus, inquit Matthiolus in Dioſcor. l. 5. cap. 73. ſed etiam adalligatus, ita ut nudam ſiniſtri lateris carnem contingat, omnia ſuperat. Addit præterea Abdalnarchus: *Lapidem quem vocant Bezohar, jam ipſi vidimus apud filios Almira-ma cuſtodis legis Dei: pro quo lapide u magnificam, ac prope regiam adem Corduba rependit initio belli. Lachrymam cervi lapidem eſſe Bezoar placet quibuſdam. Ajunt enim cervos ſenio obrutos in oriente ſerpentes in eſcam ſumere, eſu rejuveneſcere. At veneni ſuperandi cauſa, in flumine mergi, exerto tantum capite; ſic manentibus lentum ab oculis deſſuere humorem, Solis ardoribus excoctum, in lapidem inibi concreſcere. Glandis ei imago, & delapſus ab oculis ab attendentibus excipitur. At diverſa eſſe tamen exiſtimantur. De lachryma autem cervi, quam ſe in Muſarum theſauris habuiſſe cariſſimam ſcribit, hæc habet Scaliger Exerc. 112. Ante centeſimum annum in cervo nulla eſt. Poſt eam ætatem accreſſit ad oculi cantum, ipſis offibus, atque in os protuberans concreſcit ea duritia qua cornu ſuperat. Qua parte prominere rotunda eſt inſignitote coloris ſulvi, non ſine veſtigii aliarum venularum. Tanta levitate ut penè tactum effugiat: ita enim ſeſe ſubtrahit, ut propemodum ſeiſam movere videatur. Adverſus venena remedium præſantiſſimum. Peſte correptu datur cum vini momento. Vnde tantus cietur ſudor, ut penè totum ſolvi corpus credas Hucusque Scaliger. In meditullio illius quem Rudolſus II. Imperator habuit, intra cruſtulas membranas herbæ redolentes ſunt inventæ Anſel. Boëtius l. 2. de gemmis c. 191. Qui accu-tatè*

ratè de eo instrui cupit, *Bauhini de lapide Bezoar tractatum* inspicit.

CAPUT XXVI.
DE AURO.

Actum de Mineralibus hæcenus, succedunt Metallæ, primò, Aurum. Hoc in propria invenitur vena, & in faxis splendore candidis, in pyrite item propriis, inferri aliquoties. Repertæ in Hispania decem libras excedentes massæ, arato in Galitia scissum, *Luftin. l. 44.* In montibus Giloviensium pondo duodecim avulsam de silice massam, scribit *Dubravius*. Venesslao Regi exhibitam addit. A formicis apud Indos (magnitudine hæc Egypti luporum) egestum & confervatum. In Æthiopiæ maris Insulis tanta ejus copia, ut Equos talento incolæ permutarent. *Plin. l. 6. cap. 36.* Rerum uni nil igne decedit; imo quo sæpius arsit proficit ad bonitatem. Limonis tamen succus hostis est ponderi; *Lemnius Occult. l. 2. cap. 36.* Et si auro liquescenti gallinarum membra misceantur, consumunt. *Plin. l. 29. cap. 4.* Calorem animalium aliquid in illud posse *VVendlerus testatur in prognostico anni 1619.* Saginata à quodam Gorlicensi Senatore gallina est, & quatuor circiter volumina auri malleando in folia ducti comederat. Mactata pura inventa est inus: in pectore tres aureæ liveæ visæ; artifex obduxisse credebatur. In alterius occisæ ventriculo, nummos aliquot ad medietatem consumptos inventos, scripsit *Schnitzerus Epistol. 50.* Huc facit & id quod *Zacharias à Puteo* habet *In Clavi Medica Spagirica & Chirurgica.* Dum Patavii, inquit studii operam darem, accidit quod Gallina domestica mensam adscendit, super quam muliebria ornamenta reperiebantur, & inter alia preciosa quedam margarita (que pendeat annexa cuidam inauri industrie ab artifice constructa, & quibusdam aureis cucullis circumcirca obducta) quam margaritam una cum inauri gallina deglutivit, & deinde quatuor